

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, M. reurea si Sambata.

Pretiulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu lina, cu litere merante garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 18.

— Sibiu, Sambata 1/13 Martiu. —

1880.

Scóle superiøre de fete.

Adeca gimnasiu intregu pentru sexulu femeiescu. Ministrulu de culte si instructiune alu Ungariei publica a incuviintiatu, că cu inceputulu anului scolasticu 1880/1 adeca din Septembre inainte, se se deschida si in Clusiu o scóla superiöra de fete, care va trage si dela statu o subventiune de 3500 fl. Scóle de fete cu câte siepte clase avea până acum in tóta Transilvani'a numai sasii din Sibiu si din Brasiovu, care in anii din urma au inaintatu asia de multu, in cătu acelea se vedu asiediate in ambele cetati in adeverate palaturi, conduse de professori si directori „cernuti prin sita dеса“, cumu se dice pe la noi. Poporatiunea mestecata rom.-catholica isi dă pe ficele sale pentru invetiatura mai multa in cele doue institute a le calugaritieloru din Sibiu si in celu dela Alb'a-Juli'a. Romanii au scóle de câte 4—5 clase pentru fetitie in Brasiovu si in Blasiu, mai mici in Sibiu, in Nasaudu, in alte vreo cinci comune mai mari submuntene si in unele scóle de ale fostului regimentu granitariu I.

„Kelet“ vorbindu despre noulu institutu, descrie cu profunda dorere parasit'a stare de educatiune superiöra o sexului femeiescu chiaru acolo in Clusiu, combate cu man'a luxulu celu nebunescu, cochetari'a si vieti'a destramata, in fine se felicita, că de si förte tardiu, se dă si femeiloru magiare ocaziune de a'si castigă cunoscintie mai solide si mai demne de sexulu femeiescu, dela care depende viitoriulu natiunei; infrunta totuodata pe barbati pentru ghiatiosulu lor egoismu, că-ci uita asia usioru de bun'a educatiune a femeiloru si ingrijescu totu numai de sexulu lor.

Are dreptate „Kelet“; elu inse a uitatu ceva. Pana inainte cu 40—50 de ani se aflau in Transilvani'a chiaru si popi calvinesci, convinsi in sufletele lor, că ar fi nespusu de periculosu pentru moralitatea femeiloru a le suferi se invetie scrisulu, si asia dedeau pe fetitie la scóla numai că se invetie a citi in limb'a lor materna, pentru că se se póta rogá lui D-dieu din carti si se cante psalmi de ai lui Davidu. Asia dara cu ceva mai multu decâtu la mohamedani, carii — celu puçinu pana

acuma — nu suferi pe femei se invetie nici macaru a citi. Esceptiuni se vedeau la magiari numai in regiunile superiori ale societatiei, la aristocratia, unde unele dame invetiă si latinesce, cele mai multe nemtiesce, sau in familia, dela professori si gubernante inportate, sau la Vien'a, ori si p'aci pe la Sibiu, Brasiovu; eră inse si in acea classe destule dame, care avea totu numai sciinti'a feteloru de popi. Pe acea trépta inferiöra de cultura fu surprinsa femei'a magiara de ból'a lecturei romaneloru miserabili de rele, traduse de cătra ómeni semidocți cu sutele in limb'a materna; éra alaturea cu acelea inundara comedile si farsele straine, alese totu asia de reu, reprezentate si mai reu pe scena. Totuodata le coplesiră modele straine, scumpe focu, inse alese in cele mai multe casuri fóra niciunu gustu. Urmarile funeste se veda preste totu in tiera.

Barbati romani! Se invetiamu din erorile, că si din exemplele bune a le altora. Se ne marturisimu si noi pecatulu. Prea suntemu egoisti ori-candu e vorb'a de educatiune si invetiatura mai multa pentru ficele nostre. Cătiva barbati romani locutori in Clusiu, inspirati de ide'a sublima si salutaria de a inaltiă pe femeia la rangulu cuvenitu ei alaturea cu noi, atātu dupa legile naturei, cătu si dupa a le evangheliei si totuodata in interessulu nostru strictu nationale, asuda si muncescu de cătiva ani la infiintierea unui fondu pentru o scóla romanésca de fetitie acolo in locu; dara candu vedi miculu capitalu adunatu pana acuma, iti vine se pui ochii in pamentu. Totu aceste reflexiuni le amu potea aplică si la cătiva barbati zelosi din Campeni. Nu noi vomu fi aceia, carii se ceremu cumva inmultirea femeiloru „filosófe“, numite la anglii si la germani Blaustrumpf, care sara bucatele de câte doue si trei ori, iti punu pe mésa carnea neférta sau friptur'a arsa scrumu, salat'a nespalata; pretendemu inse cu tóta perseveranti'a, că se ne crescemu femei, care se fia cumu dice poporulu, si de ruga si de fuga, si de mama si de dama, se se inverta cu chiaile de brău in bucataria si camara, că si in salóne inpregiuru de óspeti, se scia comandá in sfer'a activitatiei lor femeiesci si — se póta apretiă vocatiunea barbatiloru trecuti prin cursuri scolastice de câte 10—15 ani, ajunsi apoi in positiuni sociali, in care cea mai infricosiata pedépsa ce i s'ar potea dictá pentru tóte pecatele tineretieloru sale ar fi, că se traga dupa sine pe câte o consórta, care se stea că o muta tocma in societatile cele mai alese in care este chiamatu a functioná sau a se presentá pe barbatu-seu; că-ci apoi in casuri de acestea se nu ne miramu, daca unii tineri isi cauta socii din alte natiuni, precum nu avemu dreptu se ne miramu, daca ficele nostre tremura de fric'a unoru petitori trecuti prin scóle, dara badarani si brutali in portarile lor.

Alterius sic altera poscit opem res et conjurat amice.

Se nu ne mai ocupamu numai că dilettanti de crescerea femeiloru nostre, că se nu platimu odata cu vieti'a nostra nationale egoismulu nostru.

Din câte fonduri de ale clerurilor de ambele confessiuni s'au publicatu de cătiva ani incóce, amu potutu vedé cu totii, că ne stă förte reu a ne totu vaierá, sau cum dice asia de nemeritu episcopulu Popasu, a ne „milogí“ la tóta lumea, totu numai de saracia. Daca clerurile nu dispunu inca de capitaluri cu diecile si cu sutele de milióne, au inse déjà cu milionulu si cu sutele de mii, numai doue diecese sunt sarace. Celelalte potu se si inpartia veniturile asia, in cătu se sustina in fiacare diecese celu puçinu câte o scóla confessionale centrale de fetitie, de câte 5 pana la 7 clase; preste acésta fiacare mitropolia se aiba câte o scóla pedagogica buna pentru fetisióre care dorescu a inbratiosiă frumos'a, de si spinós'a vocatiune de docenta, de professors. Cantati la escelentele progressu facutu in Romani'a cu scólele pedagogice de fetitie. Plina e tiér'a de professors, dintre care mai multe se casatorescu totu cu professori si asia intre inpregiurari anumite ale vietiei, barbatulu póte suplini pe femeia, daca nu este si a dou'a si a treia collega că se o suplinésca.

Pana candu acésta scóla saracutia de fetitie in Sibiu? Si pana candu Oradea va mai asteptá inmultirea fondului inceputu din colecte inainte cu vreo 10 ani pentru infiintierea unei scóle romanesci de fetitie? Éra din fondurile de milióne

Foisiór'a „Observatoriului“.

Episóde din vieti'a episcopului Joanu Popp de Lemeni.

(Urmare.)

Din caletori'a sa dela Vien'a Joanu Popp de Lemeni a venitu dreptu la Blasiu, spre a rogá pe episcopulu diecesanu Joanu Bobu, că se'lu primésca la facultatea teologica si in seminariulu domesticu; episcopulu inse prevenitu mai de inainte de cătra parintii lui si rogatu că se denege implinirea dorintiei fiului lor, ii si dete resolutiunea negativa; dara spre a'lu consolá din partea sa, ilu denumi provisoru in dominiu. Acestu servitiu inse lui Lemeni ii eră uritu din sufletu, si contimpurarii sei ne spunea de multe-ori că'lu audiau dicundu: „Cum póte asteptá cineva dela mine se fiu provisoru energiosu, se injuru, se inchidu si se batu pe bietii ómeni?“ In câteva luni a cunoscutu si episcopulu că bunu cunoscatoriu de ómeni, că Lemeni cu temperamentulu seu celu blandu numai de provisoru nu póte fi bunu, că se maltradedie o lume de ómeni; de aceea totu episcopulu chiamandu'lu la sine ilu indemná se mérga la asia numit'a tabla regésca (curtea de apellu) in Muresiani, spre a'si face prax'a juridica si a depune censura de advocatu, promitiendu'i totuodata, că'i va portá tóte spesele. Lemeni multiami episcopului, ii declară inse susu si tare, că elu e decisu definitivu a se face preotu; deci daca nu va fi primitu in acésta diecesa, va cercá se'si ajunga scopulu in alt'a. Din acea di episcopulu renuntiă de a'lu mai abate dela panea unui preotu romanescu, care inainte cu 70 de ani eră uscata, mucedă, adesea udata cu siróie de lacrimile familiei sale, si asia'lu primi in seminariulu domesticu din Blasiu, care pe atunci nu prea eră regulatu cum este astadi, si clericii erau supusi la o vietiă aspra, că-ci li se dicea la tóta ocaziunea: Per aspera ad astra.

In acelasu timpu baronulu Antoniu Josika isi puse ochii pe Ioanu Lemeni si in calitatea sa de prefectu alu comitatului Clusiu, ilu destinase pentru o functiune. Asia densulu chiamá la sine pe parintele lui Ioanu si aflandu dela elu că fiu-seu se facuse provisoru dominale la Blasiu, cam iritatu ii dise: „fiulu dumnitale nu e nascutu nici crescutu pentru că se ajunga provisoru“; că si cum ar fi voitu a dice, că nu e nascutu spre a se face ciocoiu; „deci“, adause baronulu, „spune'i se vina cătu mai curendu la Clusiu, că-ci amu se'lu aplicu intr'o functiune, precum o merita densulu.“

Pana pe la 1848 rangulu de prefectu (comes supremus, főispány) in Transilvani'a, Ungari'a si Croati'a nu eră consideratu că de functionariu, că unu servitiu cu plata, din datoria, ei prefectulu eră demnitaru. Dignitarius regni, representante alu suveranitatiei domnitoriului, in calitate de magnatu, aristocratu de prim'a ordine si mare proprietariu; in unele familii prefectur'a eră oresicum pe vietiă si chiaru hereditaria: „Supremus comes perpetuus comitatus N. N.“ De aici urmă, că o simpla invitare a unui prefectu trecea de ordinu, ordonantia, porunca. Se prea intelege, că betranulu Lemeni, care pe atunci se află in functiune de comisariu conscriitoriu de contributiunea directa (Comissarius rector), incuragiatu in acelu modu de cătra br. Josika, alergă la fiu-seu, că se i mai descria odata sórtea cea miserabila a preotiloru romanesci, se'lu induplece a renuntiă definitivu la statulu preotiescu si a se aplică la comitatu. Betranulu rogá si pe episcopulu Bobu că se dimitta pe fiu-seu din seminariu, unde apucase a intrá. Atunci episcopulu respunse lui Lemeni betranulu aceste cuvente memorabili: „Scii ce? Lasa'lu in pace, că-ci póte fi că fiu-teu e destinatu că se ocupe canduva scaunulu in care me aflu eu astadi.“ Din acea di Lemeni tinerulu isi recastigă linistea sufletésca, stete in seminariulu din Blasiu doi ani, éra dupa aceea rogandu de repetite-ori pe archiereu, acesta se invoi că se'lu tramita pe alti doi ani in seminariulu din Oradea mare impreuna cu unu altu colegu alu seu Joanu Popu, nobilu de Siomeut'a. Pe atunci

facultatea theologica din Oradea castigase renume prin cătiva professori eruditi si totuodata toleranti, remasi din asia numit'a scóla Josefina, despre a caroru activitate se afla unele urme si in scrierile lui Sincai.

Dupa terminarea cursului theologicu in a. 1805 Joanu Lemeni fu denumitu professoru de filosofia (logica si psihologi'a empirica) in liceu si de istori'a eclesiastica in seminaru. Cá professoru a functionatu numai doi ani.

II. Parochu si protopopu. Fómetea.

In a. 1807 episcopulu Joanu Bobu infiintiasc cu fonduri adunate din veniturile dominiului episcopescu capitulu din Blasiu cu 7 canonici si unu notariu. Acelu fondu ilu adunase Bobu in anii, pre candu cabinetulu Vienei cerea meru dela episcopi, candu subventiuni bellice de câte 20—30 mii fl. candu câte unu sau doue escadróne de calareti cu cai buni si echipati in tóta regul'a. La instalatiunea acelu capitulu gubernulu tierei tramise in calitate de comissariu alu seu pe romanulu Stefanu Costa, nobilu de Beiuiu, unulu dintre acei consiliari, alu carui nume se pronuntiă in tóta tiér'a cu respectu mare, chiaru si de cătra adversarii romaniloru. St. Costa servise statulu Transilvaniei cu devotamentu si distinctiune din dilele gubernatorului Samuilu Bruckenthal, éra dupa caderea acestuia si denumirea comitelui Georgie Bánffy, Costa că consiliariu, mai apoi totuodata că cancelariu (alu doilea rangulu gubernatoru), prin superioritatea spiritului si a caracterului seu, prin iubirea de adeveru si dreptate, prin humanitatea, că si prin marea sa activitate, isi castigase atata auctoritate, in cătu elu trecea de sufletulu gubernului, care in realitate ar guberná tiér'a fara concursulu colegiloru sei. Acésta nu eră; pism'a si ur'a vorbiau asia; ceea ce se intimplá eră numai, că sciinti'a, logic'a si puritatea consciintiei lui umiliă si pe adversari. Din acésta cauza gubernatorulu Bánffy isi audia multe inputari dela aristocrati; elu inse le respundea regulatu: „Dati mi dintre voi pe unu altu Costa, care se lucre si se nu lase că acelu se fia coperite de pulbere

ale bisericeii greco-orientale din Bucovin'a se nu mai ajunga niciodata câteva mii pentru o buna scôla romanescă de fetițe? Si la reuniunea femeilor din Brasiou pãna candu acea stare in locu a fondului? Infintiata la 1850 acea reuniune, nu si-a potutu inmult capitalulu in 20 de ani din urma nici cãtu ilu multise in cei 4 ani de antai? Nu e de ajunsu numai a'lu administrã exactu, ci se cere cã se'lu si inmultiescã femeile natiunei; ẽra daca cineva nu este satisfacutu cu modulu inpartirei veniturilor fondului, n'are decãtu se vorbescã sau se scria. Se dice mereu, cã brasiovenii iau partea leului din veniturile fondului reuniunii pentru scôlele loru locali, dotate si de airea mai bine decãtu tôte celelalte. Tôte acestea inse nu sunt unu temeiu, pentru-cã natiunea se'si intôrca faci'a sa de cãtra acelu fondu, care se adunase din colecte generali, facute in tôte tierile locuite de romani asia, in cãtu daca fondulu nu ar fi atãtu de micu, adeca nici 40 mii florini, natiunea intrẽga ar avea dreptu se pretinda infintiare de scôle din veniturile lui, cã-ci administratiunea simpla a unei averi comune, nu dã nicairi in lume dreptu la vreunu monopolu. Ar fi inse si o grea vetamare a presupune asia ceva despre femeile din Brasiou, care ori-cãndu au fostu infirmate in cugetu curatu asupra vreunui scopu nationale si humanitariu, au si datu probe stralucite de celu mai nobile devotamentu. Asia cauzele nesporirei fondului reuniunii trebe se se caute cu totul airea, si cautandu-se, suntemu siguri cã se voru aflã. Dara nu voiescu femeile natiunei romane fondu comunu pentru scôla de fetițe? Atunci cu atãtu mai virtosu trebe se tinda a'si formã fonduri partiali, dupa provincii si tñuturi. In totu casulu una din doue trebe se se intemple; cã-ci numai atãta cãtu s'a facutu pãna acuma pentru crescerea fetitiloru, nicidecum nu este de ajunsu.

Din Bucovin'a.

Nu numai din capital'a Cernauti, ci si din provincia ne vinu mereu sciri, care numai bune nu se potu numi. Se pôte cã unii ómeni vedu tôte lucrurile prin ochilari colorati cu negru; cu tôte acestea, starea lucrurilor asia cum s'a descrisu ea in doue corespondentie precedente, o constata si altii, cum amu dice, din cuventu in cuventu, mai adaoga si altele.

Dupa o scrisóre dela Cernauti din 6 Martiu n. vacantele care isi urmara unele dupa altele la scaunulu metropoliei, au datu ocaziune aici, cã ori si unde in casuri analóge, la multe dissensiuni in sinulu clerului. Si fiindu-cã acesta luatu din punctu-de vedere nationale, este amestecatu fôrte tare, romani cu ruteni, asia rivalitatea, urele si denuntiarile urmẽdia pe cale firẽscã. Preotii ruteni tñnu multu mai tare la nationalitatea loru decãtu cei romanesci. De aici apoi se potu esplicã multe rele, de care suferẽ clerulu. De candu elementulu rusescu (rutẽnu) se inmultiesc neincetatu in Bu-

covin'a, ẽra celu romanescu scade si pre cãtu mai este, nu tine la unu locu, au inceputu a se inmulti simptomele unoru catastrofe funeste chiaru si pe terenulu bisericescu. Unii mai pessimisti voiescu se prevẽdia epoc'a, in care gubernulu bisericescu orthodoxu alu Bucovinei va fi dupa nationalitate rusescu; altii ẽrasi se frementa cu ide'a infintiarei unei episcopii separate rusesci, sufragane la mitropolia; cu alte cuvente: precum in Banatu si Ungari'a romanii orthodoxi s'au despartitu cu biserice'a si cu hierarchi'a loru de serbi, ẽra romanii gr.-catholici din Marmati'a, Satmaru etc. de ruteni, din interese nationale romanesci, — asia se se intemple si in Bucovin'a.

Se dice cã s'au facutu incercari de a propagã ideii de acestea la tinerime, unde inse au datu pe acestu terenu de indiferentismu absolutu. Cu totul alte lucruri se intoreu prin capetele generatiunelor actuali, cã-ci ẽta ce ne scrie unu altu amicu de dato 22 Februaru st. v.:

„Mare e nemernici'a romanescã in Bucovin'a; adencu e somnulu in carele zacũ ai nostri; in cãtrau te intorci, dai de spiritulu desbinarei si alu inparechiarei. Anulu trecut se formase pe ruinele societãtii academice Arborós'a, societatea noua Junimea. Presedintele aceleia desbinã pe membrii in doue cete, din cauza cã la o siedintia i s'a respinsu propunerea, cã romanii se nu ia campii, punendu'si chipiu rosũ (caciula rosia) pe capu. Urmara apoi certe si svedi, pãna ce intr'o siedintia la care au asistatu si unu comissariu alu gubernului, comitetulu dimissionã impreuna cu miserulu presedinte si lasã balta orice desvotare ulterioãra. Ne fiindu prevediutu in statutele loru tineresci nici macaru unu casu cã acesta, in care se retrage unu comitetu, partid'a ceealalta a tinerimei se adressã cãtra gubernu cu rogatiune, cã se'i permita a'si alege unu comitetu nou. Gubernulu provinciei inse nici dupa o luna de dile nu le-a datu nici-o resolutiune. Presedintele dimissionatu avuse intru nimicu a denuntiã in fói'a gubernamentalã „Czernowitzer Zeitung“, cã societatea Junimea s'a dissolvatu cu totul; apoi precum se spune, totu densulu insista pe langa unii consilieri dela gubernu, cã partidei contrarie se nu se acôrde alegerea unui comitetu nou. Acuma consiliariulu Watzel amerintia cu dissolvarea definitivã a societãtii Junimea, din caus'a certelor infinite si in adeveru necalificabili ale membriloru ei. Țca, la ce rezultate 'iau adusu — „chipiulu rosu!“

Restulu scrisoriloru ilu suprimamu asta-data inadinsu; dara intru dorerea nãstra sufletescã la vederea acelor discordii funeste dela Cernauti, nu ne potemu conteni de a nu reflectã si noi cu puține cuvente asupra loru. Scimu cã sangele junimei cerculãdia mai iute, cã affectele devinu adesea din cauze mici, destulu de furtunose. Inse chiaru si in acestea conditiuni pasiunile colcaie de regula mai tare la junimea inuibata in bine, multu puçinu mai sigura de viitoriulu seu si alu poporulu;

ajunsera falimentele cele mari de statu, prin care valórea baniloru s'a devaluat cu 80%; si totu acolo petrecũ si anii cei teribili de fómote dintre 1815 si 1817, pre candu mii de ómeni cadea morti de fómote pe drumuri si pe langa garduri, pre candu mamalig'a din coceni de papusioiu trecea de o mancare delicatã. Se mai afla in viẽtia cãtu unu octogenariu, care cã scolaru veduse pe Joanu Lemeni in Clusiu alergandu dintr'o suburbe in alt'a tóta dio'a pe la moribundi, spre a'i preparã cu cele sante pentru viẽtia de veci, unde nu este dorere, nici tristare, nu fómote si devalvare; ẽra candu venia acasa, elu si capelanulu seu Dobra (frate mai mare alu fostulu episcopu dela Lugosi), daca affau vreo fertura de postu, bine, daca nu, moiau in apa pane sau prescura uscata si asia isi stemperau fómote. Dobra inse erã reu de fómote, ómu sanetosu si teneru, ar fi mancatu intreitu mai multu; ẽra neavendu, se aruncã la pamentu si plangea cu amaru; in fine dupace si episcopulu 'i denegase o subventiune, de care 'i cereau 30%, dintre preotii, Dobra iritatu isi luã desagii de-a umeru si trecũ la Oradea mare pe urm'a altoru ardeleni primiti in acea diecese.

Pre cãtu timpu a statu Lemeni in Clusiu, elu de voia de nevoia, trebea se faca si pe advocatulu in multime de casuri. Pe atunci nu erã mai nici unu advocatu de romanu prin comitate, sau care erã, se renegã. Cele mai multe blastematii se intemplantu cu assentariile de recruti, care erau fôrte dese in acelea timpuri bellice; ẽra fiindu-cã fetiorii se prindeau cu funi'a si cu cani, intre batai si omoruri, subprefectii (solgabiraii) in desparatiunea loru prindeau si popi tineri romanesci gr.-resaritenii si'i aduceau legatĩ la assentare, sub cuventu cã aceia „nu sunt privilegiati.“ Atunci bietii parinti si preotesele alergau la protop. Lemeni rogandu'lu cã se midiu-lócãsa liberarea loru. Tocma in a. 1819—20 pre candu carbonarismulu isi ridicase capulu revolucionariu in Itali'a si Spani'a, se comandã din nou in monarhi'a intrẽga o recrutare fôrte numerosã.

(Va urmã.)

din care se trage. Formarea de partide, societati, cluburi separate intre junimea dela universitati ne este cunoscuta din vechime, cã si duellele dintre studenti academici; inse unde? Pe la universitati de acelea, unde se afla dela una miie pãna la cãte 3000 si mai multi asia numiti cives, commilitones academici, precum si pe acolo, unde ei differu nu numai dupa nationalitati si confessiuni, ci si dupa credintiele loru politice. Dara 30—40 studenti de aceeasi nationalitate si confessiune, mai toti din aceeasi tierisióra, multu puçinu de aceeasi conditiuni sociali, ce partide politice sau sociali sau si scientific se potu formã dintr'unu manunchiu de commilitoni? Remane deci numai cẽrt'a pentru colóreã chipiului. Nu ar trebui se uitamu, cã si Bucovin'a se mai afla inca totu in Europ'a si cã dóra universitatea din Cernauti nu a fostu inprovisata acolo numai cu scopu cã se dea ocaziune tocma junimei romanesci de a se nimici ea pe sinesi. Apoi acea mânia si furia de a se denuntiã la gubernu, candu vreodata va disparea din Bucovin'a? Nici-unu criteriu mai siguru alu servilismulu nu este cã rol'a denuntiantulu.

Revista politica.

Sibiu, 12 Martiu st. n. 1880.

Scirea cã principele de corón'a Rudolf s'au logoditu in 7 l. c. la Bruxelles cu principess'a Stefani'a-Clotild'a, fic'a a dou'a a regelui belgianu Leopold II a fostu primita si salutata cu cea mai viiua bucuria si satisfactiune din partea intregi poporatiuni a monarchiei austro-ungare, fara deosebire de nationalitate. Casatori'a viitoare a principelui de corón'a cu principess'a belgiana, carea d'abea este de 16 ani, au facutu dejã o impressiune fôrte buna, pentru cã ea nu va fi o casatoria de conventiune dictata de politica, ci va fi o casatoria de anim'a, basata pe stim'a si simpathi'a reciproca.

Indata dupa confirmarea inbucuratoriulu evenimentu intemplantu in capital'a belgiana, Maiestatile Loru imperatulu si imperatress'a, precum si principele de corón'a Rudolf au primitu si mai primescu inca cele mai sincere felicitari atatu din partea dinasthiilor domnitóre straine, catu si din partea tuturor classelor societãtii din monarchi'a austro-ungara, precum si din strainetate.

Viitóreã imperatessa a monarchiei austro-ungare, care dupa mama este nepóta a fostulu palatinu alu Ungariei archiducele Josifu si acarei sora mai mare este maritata dupa principele Coburg-Gotha, domiciliatu in Austro-Ungari'a, la venirea ei in Vien'a va fi deci primita cã o rudenia iubita, ẽra nu cã o straina. Cei cari cunoscũ mai de aprópe pe jun'a principessa Stefani'a, o lauda fôrte pentru calitatile ei personale, pentru modesti'a ei alés'a si distins'a educatiune ce au primitu dela augustii sei parinti si toti sunt de acordu, cã viitoriulu imperatu alu Austro-Ungariei nu potea face o alegere mai nimerita si mai fericita.

Fia cã acẽsta aliantia se se fi contractatu intr'unu cẽsu bunu si bine-cuventatu de D-dieu, spre fericirea dinasthieii absburg-lotaringica, precum si spre binele intregi monarchie.

Dẽca ne vomu intôrce privirile dela acestu inbucuratoriu evenimentu familiaru si dinasthiu, spre situatiunea interna si esterna a monarchiei austro-ungare nu vomu potea descoperi nici celu mai micu progressu ce s'ar fi facutu spre bine. Din contra, vomu intalni aceeasi nesigurantia in relatiunile politice interne si aceeasi incordare a relatiunilor politice externe, pe care le cunoscẽmu si le amu inregistratu de repetite-ori subt rubric'a acẽsta.

In Vien'a de si dupa completarea cabinet. Taaffe pare a se fi mai inblanditu pasiunile politice si ori catu de linistitu decurgu desbaterile in Reichsrath, totusi nu se pôte afirmã cã domnesce o pace senina si linistita. La prim'a vedere s'ar parea cã este asia, in realitate inse, lupt'a intre centralisti si federalisti decurge cã si mai nainte, numai cu acea singura deosebire, cã ea acuma nu face sgomotu mare, fiindu cã si-au schimbatu ambele partide tactic'a de pãna acuma; ele adeca au parasitu aren'a parlamentara si publicistica si pórtã o lupta suterana de mine, acaroru esistentia se observa numai dupa ce au explodat. Astfeliu de mine au fostu memorandele boemiloru si ale nemtiloru, sce-nele tumultuóse ale alumniloru din seminariulu teologicu din Prag'a, cari au demonstratu in contra ordinulu datu de a invetiã studiile toologice si in limb'a germana, precum si dese conferentie politice, care avura locu candu in Prag'a, candu in Vien'a intre deputatii boemi, cãtu si intre cei germani.

*) Unguresce: Ezeket csak Koszta csinálja, mert az Oláhok a mikor az iskolába vizik, ki kéne elébb facsarni a nyakát.

Acestea sunt totu atâtea probe, că linistea de astadi este numai aparentă, că partidele se organiză, își repară armele, adună muniții și se prepară pentru luptă decisivă, care mai curând sau mai târziu trebuie să urmeze. Luptă această poate fi accelerată, dar și amânată până mai târziu, prin o complicație resboinică în afară, cu carei posibilitate trebuie să se contendească fiecare partidă.

Gratie fidelilor și bine disciplinaților mame-luci, d. C. Tisza lasă a i votă din nou în dietă ungara, cu o majoritate de 48 voturi, deplină încredere în guvernul său atatu de adencu compromissu prin cei mai devotați și mai fideli partizani ai săi. Această se poate vedea din lungul sir de scandaluri provocate din partea organelor sale administrative, care după ce au fost prinse cu mâna în sacul său că și-au vedit de drum în lumea largă, sau că și-au redicatu viața spendiurându-se și inpuscându-se pe întrecute. Asia în timpul din urmă sub-prefectului comitatului Timișului, unu anume Ladislau Róth, după ce în decursul funcționării sale de mai mulți ani au înprumutatu (?) sume considerabile din fondul orfanilor alu nuntului comitatului, fără ca se să fie în stare a le replăti, se duse la comună Fiscală și se ispuscă. Acesta este alu treilea sub-prefect, sau cum se dice pe la noi vice-comite, care își plăti defraudările comise, odată cu viața.

Urmarea acestor triste fapte este: că populațiunea și-au pierdut toată încrederea în administrațiunea fondurilor publice și se teme că într-o zi se va trezi, că corupțiunea organelor administrative nu se marginesce numai la cele trei nefericite comitate ale Severinului, Carasiului și alu Timișului, ci că se întinde și mai departe.

Cu toate acestea opozițiunea asiă disa intrunită, care urmărește scopul de a restitui cu ori ce preț guvernul d. C. Tisza și alor săi, și a lua ea guvernul, este destul de naivă a își publica programul sa politic, în care cere o fantastică reformă administrativă, introducerea casătoriei civile și luarea în administrare de către guvernul unguresc a fondurilor religioase și de studii. Dă-mă fereste-ne de mai rău!

Opozițiunea kossuthiană vrea adăca se reforme administrațiunea acuma, cându nu mai au ce administra, cându corupțiunea este ajunsă la culme, cându populațiunea emigră în mase. Mai vrea apoi să introducă și casatori civilă, pentru că se se potă legitimă mii de bastardi și concubinatele, ce în părțile ungare au crescut în proporțiuni înspăimântătoare. Ar mai dori în fine, onor. opozițiunea a pune mâna și pe fondurile bisericilor și ale școlilor confessionale nemăgiare, și în primă linie pe acelea ale românilor, pentru că asiă, magiarisarea se face progresele dorite și așteptate cu atata nerăbdare. Ei! dar' nu este nebunul cel care mananca diece pâini, ci cel care i le dă. Se încercă a își realiza programul d-loru și apoi — vomu vedea la ce rezultat voru ajunge. Dar' se nu uite, că cupă suferințelor noastre este deja plină, și că lipsesc numai vre-o cateva picături pentru că ea se se verse.

Din cele premise se poate vedea și se poate convinge ori cine, care nu își închide ochii și nu își astupa urechile, că avem foarte multe cauze de a fi serioși, veghiatori și îngrijăți pentru viața și averea noastră națională românească.

Actualul ministru-presedinte d. C. Tisza ne-a spus o din capul locului, cu toată franchețea ce îl caracterizează, că scopul politicii sale este să fie de a sfărâma naționalitățile nemăgiare. Am avut ocazii destule a ne convinge, că deca d. C. Tisza au fost în ceva consecințe, apoi au fost consecințe până la extrem, în politică sa față cu naționalitățile. Din partea guvernului său n'avem deci a ne aștepta la nici unu bine nici pe viitor. N'avem a ne aștepta înse la bine, nici din partea opozițiunii și nici din partea ori carei alte partide politice unguresci, pentru că, ori ce partidă ar fi la guvern, ea numai asiă se poate sustine și se poate se își castige majoritatea parlamentară, deca va desmiarda siovinismul unguresc pe contul naționalităților trantite la parete și deca va continua politică de magiarizare.

Ori-cine s'ar încercă a ne proba contrariul, este sau unu renegat periculos, sau unu sofist politic și mai periculos, care voiesc să speculeze pe contul celor mai sacre interese ale națiunii românești.

Între romani și între elementul magiar, că guvernul politic, nu poate exista altu modus-vivendi, decât acela de sclav și domn asiă, cum au fost până la 1848 și cum au fost în Turcia până la resbelul din urmă. Cei ce cred

altcum, n'au decât să se încercă a descoperi și a afla unu altu modus-vivendi și noi vomu fi cei d'antăi cari i vomu felicită, pentru că au reușit a stinge focul prin ulei, era nu cu apă.

Până cându nu vomu vedea înse această minune cu ochii proprii, ne rezervăm legitimul nostru drept, de a ne exprima și apăra părerea și convingerile noastre bazate pe adevărurile necontestate ale istoriei, pe faptele reale din trecut și din prezent și în ultimă linie, pe inversiunată opozițiune și combatere, ce au întemplat și mai întâmpina încă și astăzi politică de rezistență pasivă, pe care o au adoptat majoritatea preponderantă a națiunii române, față cu sistemul domnitoriu, ale carui tendințe sunt destule de clare, pentru că se fă cunoscute, simțite și presimțite de întreaga națiune, pe care o voru putea surprinde și seduce că se comita pași greșiți, pe care înse nu o voru putea constrânge, că ea însăși se își subscrie sentința de moarte și se se sinucida.

Conspectu statisticu-sanitaru pro 1879 din cercul Rodnei alu comitatului Bistrița-Nasaudu. *)

Cercul Rodnei constituie partea nordu-orientală a comitatului, pe unu teren muntos de 23 m. □. Consta din 13 comune curate românești, cu unu număr de locuitori de 17648, amestecați numai aici câteva cu puține familii unguresci, armenesci, evreiesci etc. Acestu tinut are 4 scări de ape minerale, cu deosebite ingrediente chimice: Sangeorzu, Anesiu (Dombhat) Antonia și Valea-Vinului. În Rodna-vechia este asediatu oficiul montan prestă minele statului. Totu în acestu opidu se afla și o școală de stat, cunoscută din corespondențele jurnalistice dela 1876 încôce. Ocupațiunea poporului din cercul întregu în genere este agronomă, economă de vite, lemnărit și plutarit. Esportul de lemnărie este foarte considerabil. Scădurile de rezonanță de aici sunt bine primite și în țeri străine.

În loco Rodna vreo câțiva, mai multu straini, se ocupa și cu exploatarea minelor, unii cu negociații. Situațiunea romantică a locului muntos, dinpreună cu renumitele ape minerale, în timp de veră, servește și de distracțiune pentru oșpeti veniți din mai multe părți ale țerei, cari voiesc reînnoirea sănătății și întărirea corpului.

Dupa datele oficiale, în decursul anului trecut în cercul Rodnei s'au nascut cu totul 813 indivizi; bărbați 386, muieri 427. Dintre acestia sunt gr.-cath. 705, rom.-cath. 51, gr.-orientali 40, israeliti 7, alte confesiuni 10. Suma repașatorilor se urca la 797; gr.-cath. 750, rom.-cath. 35, gr.-orientali 40, israeliti 7, alte confesiuni 10. Suma repașatorilor se urca la 797; gr.-cath. 750, rom.-cath. 35, gr.-orientali 6, israeliti 3, alte confes. 3. Subtragându mortalitatea din suma de nasceri, rezulta unu + de nasceri numai de 16 însi. S'au nascut morți 6. Căuse mai însemnate de mortalitate au fost: Debilitate congenitală 106, convulsii sau matrici 17, atrophie de princi 15, pneumonie 30, tuberculoză 43, catarhu de intestine 20, disenterie 14, typhus sau lungore 42, scarlatina 23, morbi sau chori 20, dyphtheritis 260, cholerina 1, crup sau siopărlărită 22, tusa convulsivă 47, friguri puerperale 4, syphilis 1, peritonitis 2, apoplexie 22, marasmus senilis-betranetie 81, amentia 1, casus fortuitus 2, moarte accidentală 11, hydrops 6, emphisema 1, cancer uteri 1, congelatio-degerare 1, hernia-vatamă 2, anemie 1, tabes dorsalis 1.

De și datele sunt bazate mai cu seama pe constatarea inspectorilor de morți, fiindu nesce morbi cunoscute, cu puțină excepțiune se potu privi aproximative de adevărate. Din sumele suscitute se dovedește, că numărul cel mai însemnat de mortalitate au devenit din morbul contagios dyphtheritis și din slăbiciune de nascere. Causa din urmă se atribuie la ocupațiunea muierilor cu lucru greu, cari fiindu economi, în starea gravidității adese-ori sunt espuse nascerilor mai înainte de timp. Causa betranetilor este calculată dela 60 ani în sus; cea mai betrană persoană au fost de 84 ani. De aici urmărea, că avendu locuitori, ocupațiune grea, nu prea ajungu mai în sus dela acea etate.

Moarte violentă în totu decursul anului au

*) Precum faceam în fôia Asociațiunii transilvane, întocma cu aceeași plăcere deschidem și colonele acestui diariu pentru articlii ce tractă materia din sferă statistică și a igieniei. Macaru de s'ar afla multi bărbați de specialitate, cari se nu s'ar pregete a informa, precum face dn. Stoica, pe publicul nostru, despre condițiunile igienice din regiunile în care petrecu ddloru.

foști numai în 2 casuri. Aceste caracteristici, că tinutul cercului este locuit de unu popor pa-ciuit și linistit, care de și au trecut preste multe calamități ale timpului modernu, nu s'au schimbatu natură sa modestă. Mortalitate mai numeroasă s'a ivit între persoanele dela 1—5 și 10 ani.

Suma repașatorilor în această etate au fost 304, care formă mai 1/2 din numărul totale alu mortalității. O dovadă că organismul omenesc în anii primi ai etății este mai inclinat atatu spre morburile epidemice și contagiöse, precum și spre altele de alta natură.

În decursul anului au domnit mai multe morbi epidemice și endemice, dintre care primul loc îl ocupa dyphtheritis, scarlatina, morbi, typhus, crup și tusa convulsivă. Aceste morbi au domnit mai virtos la princi dela 1—10 și 15 ani. Au avut extensiune epidemică în lunile de primăveră și de toamnă ale anului. Comunele în cari s'au ivit au fost: Sangeorzu romanu, Maieru, Lesiu, Rodna vechia și Ilva mare. Cu extensiune mai mare și cu decurgere mai nefavorită s'au arătat în comună Sangeorzu și Maieru, cari de regula mai în totu anul formă cuibul diverselor epidemii. Aci se naște întrebarea — ce este causa de tocmai aceste două comune dintre cele mai mari ale cercului, sunt mai espuse morburilor epidemice? Causa principale se afla în situațiunea locului și în calitatea pământului. Ambele comune sunt asediate pe platoul *) angust aflatoriu lângă marginile fluviului Someșu. Spre nord și sud se estind dealuri cu înălțime considerabilă și clina (cadere) rapidă, acoperite cu păduri frumoase și vegetațiune bogată. Pământul în calitatea lui este mai multu lutos și humos, care atrage și conține în sine mai multu tempă umeală. Primăveră cându se topește nea și toamnă cându se pornesc timpurile ploioase, toată apă care curge de pe dealuri, aducându cu sine multime de plante trecute în putredine, se asiedă și stagnă în grădinele și curțile locuitorilor din acele două comune. Ulțiile și sianțurile se afla capturate și acoperite de apă și de tina. Aceste cu deosebire primăveră și la începutul verei formă întru adevăratu locu prea acomodat pentru ași cântă brâscele melodiile lor dictate de instinctul naturale.

(Va urmă.)

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Elisă Isacu nascută Bălmir, în numele său, alu fetiilor Aureliu, Pompiliu și alu noroiei Elisă nasc. Rosiescu, cu anima plină de dorere anunț, cum-că sociul resp. tatalu, socru scumpu

Nicolau Isacu

ampliatu ministerialu, în 8 l. c. a încetat a trai.

Remășițele pămăntesci s'au astrucat în 9 l. c. după ritul gr. cath. în cimetierul Budei.

Budapesta, 8 Martiu 1880.

Fia-i țierină usioră!

— (Necrologu.) Basiliu Greavu, subjude reg. în Mercurea și Justină Greavu nascută Popp, cu animă înfrântă de durere aduc la cunoscintiă tuturor consangenilor, amicilor și cunoscutilor, că iubii și neuitații lor copilasi:

Valeriu Ioanu, Marcu Aureliu și Ană

în etate de 8, 10 și 4 ani, fiindu atacați de infiricosiatul morbu difteritis, și-au datu blandul lor spirit în manile Creatorului, în zilele din 2 și 4 Martiu a. c.

Osamentele s'au datu eternității în zilele din 3 și 5 Martiu a. c. — după ritul gr.-oriental. Mercurea, în 26 Febr. (9 Martiu) 1880.

Fața cu o astfel de lovitură teribilă a sorții, nu exista mângâiere pe acestu pământ, și ori-ce cuventu ar fi prea palid de a descrie dorerea întristărilor parinti. Atotu-poternicul D-dieu se le aline jalea și se le mângâie animile lor!

X — (Necrologu.) În Devă a repașatu în Domnul, după grele suferințe d-nă preotăsa

Elenă Papiu nasc. Pisco,

soția venerabilei protopresbiteru alu Devei d. Ioanu Papiu și mama a patru copii minoren.

Fia-i țierină usioră și memoriă binecuvântată!

— (Listă Nr. 10) a contribuitorilor incurse la comitetul subsemnatu, în folosul inundărilor.**)

*) planu, plaiu.

**) Cuitările sumelor tramise la acestu comitetu voru urmă prin publicare în diarele de aici „Observatoriul” și „Telegrafu romanu”. La cerere înse, sumele se voru cuită și separat.

Transportulu totalului din list'a Nr. 9 publicata in Nr. 15 a. c. alu „Observatoriului“. fl. 1645.93

D. Dr. Gregoriu Silasi professoru de universitate in Clusiu ne tramite urmatoarea colecta: Dr. G. Silasi 1 fl., G. Pop protop. 1 fl., B. Podoba 20 cr., J. Russu 1 fl., V. Porutiu 1 fl., J. Pinteau 50 cr., Leontinu Popu 50 cr., V. Grozavu 30 cr., L. Nestoru 30 cr., A. Bohatielu 1 fl., J. Budai 20 cr., G. Vestemanu 1 fl., V. Piposiu 50 cr., L. Vaida 1 fl., J. Petranu 1 fl., Al. Popsioru 30 cr., J. Coroianu 50 cr., Ternavenulu 50 cr., Dr. G. Muresianu 50 cr., Dr. Emiliu Filipanu 1 fl., cu totulu. fl. 13.30

D. Joanu Tipeiu protop. in Sabisu tramite urmatoarele colecte: J. Tipeiu 1 fl., J. F. Onitiu 50 cr., G. A. 1 fl., M. Lutz 10 cr., J. Glaser 20 cr., Cseh 20 cr., J. Oh. 50 cr., C. C. 20 cr., S. B. 1 fl., Schindler 10 cr., Mimi 10 cr., A. Moga 20 cr., J. P. 50 cr., J. J. Cristea 20., J. Munteanu 40 cr., David 20 cr., Deacu 30 cr., J. Muresianu 30 cr., Drusanu 20 cr., J. Draganu 30 cr., Invegesiu 30 cr., Z. Paraschivu 1 fl., J. Carpinisianu 40 cr., N. Lazaru 30 cr., cu totulu. fl. 9.50

Rev. Sa D. Ilie Vlassa canonicu in Blasiu tramitu ca venitu curatu alu balului filantropicu datu in Blasiu la 23 Febr. a. c. pentru ajutoriulu inundatiloru din Transilvani'a . . . fl. 196.07

D. Dr. Joanu Moga medicu in Sibiu. fl. 3.—

Totalulu cu diu'a de astadi . fl. 1867.80
Sibiu, 10 Martiu 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutorarea inundatiloru.

— (Doue baluri in Desiu.) Din Desiu ni se scrie cu dat'a de 8 l. c. urmatoarele: Se nu cugete cineva, ca deca de aici nu se scrie nimica prin diarie, pe aicea nu se intempla lucruri demne a se publica, de ore-ce eta mie mi se da placut'a ocaziune a ve potea impartasi, cum-ca poporul romanu din Desiu a avutu in carnavalulu acesta doue baluri seu petreceri poporale si adeca:

I. In 29 Febr. a. c. greco-orientalii cu dnulu protopopu Joanu Bodea in frunte avura dela balu precum mi se comunica 53 fl. v. a. venitu curatu, destinatu in favorulu bisericeii respective locale. Observu ca participante, ca fruntea salei Cismaria era decorata cu portretele Maiestatiloru Sale, alu mecenatului Emanuilu Gosdu, alu arhiepiscopiloru Andr. br. Siagun'a si alu Esc. sale Mironu Romanulu — si petrecerea dura cu veselie pana in diori de diua. Lauda i se cuvine veteranului protopopu Bodea pentru initiatiu'a luata.

II. In 7 Martiu a. c. gr.-catholicii in frunte cu protopopulu Joanu Vele, avura dela balu, precum imi spuse chiaru d. protopopu, 100 fl. v. a. venitu cur. asemenea in folosulu edificandei bisericii gr. cat. locale. Suma destulu de frumoasa! Merita tota laud'a initiatorii!

Inteligenti'a n'au participatu la aceste baluri, inse la celu din urma au contribuitu cu totii rescumperandu bilete.

Ar fi de doritu, ca inteligenti'a se nu se separedie de catra poporu, pentru ca cu totii amu esitu din sinulu seu, ca astielu inteligentia si poporu punendu umeru

la umeru, se isi edifice biserica inceputa si redicata numai pana la tioclii. P. M. S.

— (Wjera Sassulici), despre care se respanse scirea ca ar fi fostu prinsa in Petersburg, se afla libera si sanetosa in Genev'a, unde se ocupa cu lucrari literare, fiindu colaboratoru la diariulu ultra-radicalu „Revolte“, cu alu carei redactoru primariu principele de Krapotkin, faimos'a eroina a nihilistiloru traiesce in cea mai buna intelegere. O excursiune pe care o au facutu pana la Zurich se vede, ca au datu nascere acelu sciri, ca Wjera Sassulici ar fi parasitu Genev'a si ca a fostu prinsa in Petersburg.

— (Despre temperamentu.) Prin temperamentu intelegemu starea particulara a unui individuu, rezultata din predominarea unui-a din marele sisteme ale organismului, care fiindu constantu si compatibilu cu sanetatea, constitue tipuri generale de organizatiu, diferite dela unu individuu la altulu.

Se admitu patru temperamentu principale: 1) Temperamentulu sanguinu, 2) Temp. nervosu, 3) Temp. limfaticu si 4) Temp. bilosu.

Temperamentu potu fi congenitale seu castigate in cursulu vietii, ele potu fi simple seu compuse.

Temperamentulu sanguinu.

Acestu temperamentu este caracterisatu prin preponderanti'a sistemului circulatoriu si respiratoru. Elu este mai multu congenitalu de catu castigatu in cursulu vietii.

Persoanele de temperamentu sanguinu au peptulu forte bine dezvoltatu, gutulu scurtu si grosu, faci'a rumena, cautatur'a viua, perulu castaniu, corpulu lor nu este prea grosu, dara forte musculosu. Tote functiunile organelor se esecuta regulatu si liberu, apetitul minunatu, digestiunea usiora si asimilatiunea completa. Anim'a bate cu putere si respirati'a este activa, caracterulu lor este sinceru, dara pasiunile sunt forte vii.

Temperamentulu sanguinu espune la inflamati, hemoragii interne si la bole de anima.

Regule igienice. Persoanele cu temperamentu sanguinu trebuie se eviteze ori-ce escesu in mancari si beuturi. Alimentele se fia mai multu vegetale, decatu anitele, si puginu abundante. Beuturile aromatice, precum si cele spirituose sunt vetamatore.

Se recomanda multu exercitiu corporalu in aeru liberu si baile calde, inse nici odata ferbinti.

Tote emotiunile morale vii, precum: frica, fura, bucuria, seu intristarea prea mare, sunt periculoase.

(Din Compendiulu de „Higiena“ alu D. C. C. Codrescu.)

Bibliografia.

A esitu de sub tipariu si se afla de vendiare:

— Aritmetica. Esercitiu practice cu numerii 1—100, pentru incepatorii din anulu alu douilea, de D. Dogariu si J. Dariu. Pretulu 25 cr. loco Brasiovu.

Partea a doua, pentru incepatorii din anulu alu treilea cu numerii dela 1—1000. Pretulu 25 cr. loco Brasiovu in libraria romana a d. J. C. Tacitu.

In privinti'a manualeloru de aritmetica anuntiate mai susu, primulu dela d. prof. gimnasiale Dr. Vasile Glodariu din Brasiovu urmatoarele observari, asupra carora atragemu luarea aminte a totoror amicalor scolei si in specialu alu invetiamentulu elementariu:

„Este in adeveru unu semnu forte inbucuratori, ca in fine si invetatorii nostri au inceputu a tine contu de progressulu, ce face invetiamentulu primariu in statele cele mari civilisate si a aplica si in scolele nostre elementarie metodele, care s'au doveditu prin sciintia si prin practica mai bune si mai rationale. Tocmai acuma mi-a venitu in mana si partea a doua din „Aritmetic-a“ braviloru invetatorii Demetriu Dogariu si Jonu

Dariu si am observatu cu cea mai viua satisfactiune, ca namiti invetatorii au tinutu contu strictu de principiulu instructiunei intuitive, care dupa principiile cele mai noue pedagogice formedia partea fundamentala a invetiamentulu elementariu; — ca au observatu cu tota ingrigirea gradulu de dezvoltare intelectuala alu eleviloru si in fine, ca au acomodat exemplele dupa imprejurarile sociale si economice ale poporulu nostru. — Scurtu, nu am destule cavinte, prin care se recomandu invetatoriloru nostri acestu manualu eminentu.

Consistoriesle nostre scolare inca aru trebui se se ocupe mai cu dinadinsulu de instructiunea elementara, carea este bas'a societatii, se incuragiese si se spriginesca cu premii si prin recomandatiuni, precei ce isi aducu tributulu lor pe altariulu instructiunei publice.

Brasiovu, 17/29 Fauru 1880.

Dr. Vasile Glodariu,
prof. gimn.

— Dela d. A. P. Pitucu din Jeneulu-micu primiramu rogarea de a face cunoscutu, ca fiindu transferatu din Oradea la unu nouu postu, p. t. abonatii la traducerea sa romaneca a renumitulu romanu „Atala“ alu lui Chateaubriand, se bine-voiesca a fi cu pacientia pentru intemplatoarea intardiare a tiparierei numitulu opu.

— Indreptariu practiculu pentru pastorii sufletesci, va fi titulu unei carti, alu carei autoru d. Titu Budu, concipistu episcopescu si vice-notariu in Gherla publica, si espeda mai dilele trecute invitarea la abonamentu, in care se dice, ca opulu amintitu va tracta urmatoarele materii si adeca: despre agendele personale si oficiose ale preotiloru; despre cultulu divin, despre administrarea sacramentelor; despre impedimentele de casatoria si formele de dispensari. Mai departe despre cauzele scolare, averile bisericesci si scolare, venitele preotiesci, docentiale si cantonale; despre relatiunile fatia cu celelalte confessiuni; despre agendele scripturistice ale protopopiloru si preotiloru; despre cauzele private, bisericesci si civile ale preotiloru; despre dari, ostasi, processe civile si preotiesci. Autorulu mai promite apoi totu felulu de formulare de epistole, recurre, conventiuni, decrete, documente, contracte, protocoale, estrase din legile patriei in cauzele care atingu mai de aproape preotimea, ordonantie ministeriale, cercularie diecesane si ordonantie date in cauzele mai momentuose. In fine opulu d. Titu Budu va mai coprinde si unu scurtu tractatu despre viati'a domestica a preotulu, despre preotu ca invetatoriu si parinte sufletescu, precum si esemple din viati'a preotiesca. Pretulu 2 fl. v. a. si 10 cr. pentru porto postei. Abonamentele sunt a se tramite directu la d. autoru in Gherla.

Cursulu bursii din Vien'a si Pest'a in 11 Martiu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Renta de auru	101.55	101.75
I emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orientulu ung.	—	79.—
II emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orient. ung.	91.80	91.50
Oblig. de statulu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	82.—	82.25
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	118.75	119.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	89.25	89.25
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	—	88.25
Obligatiuni urbariale temesiane	88.25	88.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	—	87.50
Obligatiuni urbariale transilvane	88.—	88.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	92.50	—
Obligatiuni ung de rescumperarea diecimiei de vinu	91.50	91.25
Datorie de statulu austriacu in chartie	71.20	71.10
Datorie de statulu in argintu	71.90	71.75
Renta de auru austriacu	86.25	85.50
Sorti de statulu dela 1860	128.—	129.—
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	830.—
Actiuni de banca de creditu ung.	298.60	285.50
Actiuni de creditu aust.	282.50	282.50
Sorti unguresci cu premii	—	112.75
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.57	5.53
Napoleonorulu	9.45	9.43
100 marce nemtiesci	58.05	58.—

Neoplant'a.

1875.

Medalie de argintu.

Seghedinu.

1876.

Medalie pentru merite.

CLOPOTE
DE TOTA MARIMEA
pe langa ficsarea prealabila a sune-
teloru lor.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decatu alu celorlu de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celorlu de 140 puncti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depozitu clopote, dela marimea cea mai mica pana la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande catu de multe

Antonie Novotny
in Timisióra.

(4) 7-12

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**

Foncière Institutu pestanu de asigurare

(dela 1864 pana la finea lui 1879 sub firm'a „**Pester Versicherungs-Anstalt**“) in Budapest'a.

Capitalu in actiuni 25,000,000 franci, egalu diece milioane fl. v. a. in auru, din care s'au platitu in bani gata:

12,500,000 franci, egalu cinci milioane floreni v. a. in auru.

Reservele premiilor si pagubelor facu circa

Intrările din premile anuale facu circa

2,500,000 floreni.

3,000,000 „

Societatea, care face parte dintre instituttele de asigurare cu capitalulu celu mai solidu si cu garantiile cele mai mari asigura pe langa cele mai liberale conditiuni si pe langa premile cele mai eftine:

I. contra pagubelor cauzate prin focu, fulgeru seu explosiune la ed ficii, fabrici, masine, recvisite, mobile, marfa, capete de vite, precum si la plante de tiarina si de fenatie situate in liberu seu sub coperisain;

II. contra perderiloru de venituri onrate escate in fabrici prin sistarea lucrarei seu la case inchiriate prin perderea chiriiloru;

III. contra pagubelor prin spargere de gemuri, de oglini, de ferestri, usi seu mobile;

IV. contra pagubelor de transportu ale marfuriloru espedate pe apa seu pe uscatu;

V. contra pagubelor de grindina a ori ce felu de produse de ale pamentulu;

VI. pe viati'a omului in tote combinatiunile.

Pagubele intemlate se constatasa in modulu celu mai cufantu si se platescu catu mai in graba. (Institutulu pestanu de asigurare a platitu de candu exista pentru pagube 22 milioane floreni).

Directiunea: conte Marcu Pejacsevich, presiedinte; Frideric baron de Kochmeister, Antonie de Laczko, vice-presiedinti; membrii directiunei: Adolf Aebly, Carol G. Feldmann, Carol Figdor, Dr. Eduard Loisch, conte Ged-on Raday jun., Adolf Schenk jun., Alois Strobentz, Dr. Anton Willner, Leopold conte Wolkenstein-Trostburg. Directoru generalu Wilhelm Schön; locitiuriulu directorulu generalu: Carol Fuchs directoru.